Ania dagiti simtomas ti

SMALLPOX

(Burtong)

Adda 7-17 nga aldaw ti panagpessa kalpasan ti pannakaidarang ti burtong. Iti kadagitoy nga kanito, ti tao ket saan pay nga makaakar. Ngem no nangrugin ti simtomas maibilangen nga makaalis ti tao.

Maibilang nga simtomas dagiti sumaganad:

Nangato a gorigor (101-104˚ F)

Sakit ti ulo ken ut-ut ti bagbagi

Panagsarwa (kadagiti dadduma nga kaso)

Rumuar ti gagatel 2 – 4 nga aldaw kalpasan ti umuna nga madlaw ti simtomas. Daytoy nga kanito ti makuna nga ti tao ket naalisto nga maka-akar. Babassit nga pattekpattek nga nalabbaga ti agparang,umuna kadagiti ngiwat ken ti dila, sumaruno iti ulo ken kadagiti ima ken saka (Agraman dagiti dakulap ti ima ken dapan ti saka). Ti rarasa/;gagatel ket naalisto nga agwaras iti entiro nga bagi.

Iti uneg ti 2 nga aldaw, ti rarasa/gagatel ket agbalin nga agleletteg nga addaan napalet, kasla nana nga likido ken kaadduan na ket kasla adda abot iti tengga a kas langa iti puseg.

Dagiti letletteg agbalin nga kasla agnanaan, gagangay nga nagbubukel ken natangken nga iggaman a kasla adda bassit nga nagbukel nga banag iti uneg ti kudil.

Agkeggang to dagiti agnanaan. Natinnag to dagiti keggang kalpasan ti tallo nga lawas, mangibati kadagiti nagabut nga pigpiglat.

Para kadagiti dadduma nga inpormasyon

Aloha United Way

2 I I

www.hawaii.gov/doh

wenno

www.cdc.gov

Ti Departamento ti Salun-at ket sipapalubos kadagiti programas ken aktibidad iti isu amin nga lipi, kolor, nasionalidad (kabilang ti pagsasao), tawen, kinatao, relihiyon wenno kakurangan ti kabaelan.
Suratan wenno awagan ti "Affirmative Action Officer"
Iti Box 3378, Honolulu, HI 96801-3378
Wenno iti (808) 586-4616 (voice)
Ti uneg ti 180 nga aldaw nga kaadda ti parikot.

Ilocano

11/03 Ilocano

CAUTION BIOHAZARD

SMALLPOX

(Burtong)

Estado ti Hawaii Departamento ti Salun-at
www.hawaii.gov/doh
Para kadagiti dadduma nga inpormasyon
wenno pakaammo
awagan ti 2-1-1

Ania ti burtong?

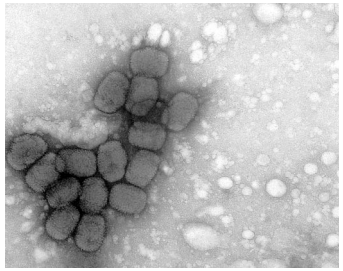

Ti burtong ket maysa nga seryoso ken makaalis, ken no maminsan ket makainpeksyon ken makapatay nga sakit. Napukaw daytoy nga sakit idi maud-udi nga panawen ti 1970's kalpasan ti naballaigi nga panagbakuna ti sangalubungan. Ngem nanipud idi naisardeng ti panagbakuna ti burtong, dagiti amin ket naawan ti saan a pannakaakar iti sakit.

Ania dagiti simtomas ti burtong?

Adda 7-17 nga aldaw ti panagpessa kalpasan ti pannakaidarang ti burtong. Iti kadagitoy nga kanito, ti tao ket saan pay nga makaakar. Ngem no nagrugin ti simtomas maibilangen nga makaalis ti tao.

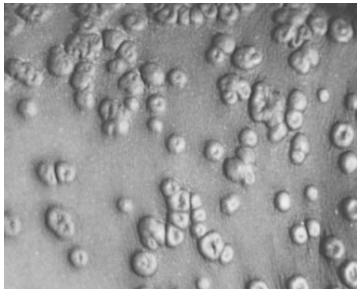

- Maibilang nga simtomas dagiti sumaganad:
  - Nangato a gorigor (101-104˚ F)
  - Sakit ti ulo ken ut-ut ti bagbagi
  - Panagsarwa (kadagiti dadduma nga kaso)
- Rumuar ti rarasa/gagatel 2 – 4 nga aldaw kalpasan ti umuna nga madlaw ti simtomas. Daytoy nga kanito ti makuna nga ti tao ket naalisto nga maka-akar. Babassit nga pattekpattek nga nalabbaga ti agparang nga umu iti ngiwat ken ti dila, sumaruno iti ulo ken kadagiti ima ken saka (mairaman dagiti dakulap ti ima ken dapan ti saka). Ti gagatel ket naalisto nga agwara iti entiro nga bagi.
- Iti uneg ti 2 nga aldaw, ti rarasa/gagatel ket agbalin nga agleletteg nga addaan napalet, kasla nana nga likido ken kaadduan na ket kasla adda abot iti tengga a kas langa iti puseg.
- Dagiti letletteg agbalin nga kasla agnanaan, gagangay nga nagbubukel ken natangken nga iggaman a kasla adda bassit nga nagbukel nga banag iti uneg ti kudil.
- Agkeggang to dagiti agnanaan. Matinnag to dagiti keggang kalpasan ti tallo nga lawas, mangibati kadagiti nagabut nga pigpiglat.

Kasano nga agwara ti burtong?

Ti burtong ket maka-akar no ti tao ket maaddaan ti gurigor, ngem lalo nga nakainpeksyon daytoy iti maika 7 – 10 nga aldaw kalpasan nga mangrugi ti rarasa/gagatel. Idi immuna nga panawen, dagiti tattao ken gagangay nga maakaran ti burtong no nadekket kadagiti nainpeksyon nga tao. Maka-akar ti nainpeksyon nga tao agingga ti maudi nga tennag ti keggang na.

Ti burtong ket maiwara laeng babaen ti idedekket iti nainpeksyon nga bagi wenno nakontamiran nga arwaten wenno kawes.

Manmano nga maiyakar ti burtong babaen ti angin kadagiti lugar a kas ti lugan wenno patakder. Dagiti laeng tattao ti kasigudan nga agaw-awit iti daytoy nga sakit . Saan nga naamuan nga naiyakar ti burtong babaen dagiti insekto wenno ayup.

Kasano nga maagasan ti burtong?

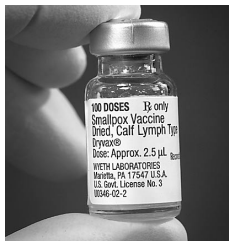

Ti agdama, awan ti mabalin nga makaagas ti burtong iti kanito nga dagiti gagatel ket mangrugi nga tumubo. Ti panagbakuna iti maikatlo nga aldaw ti pannakaidekket ket atipaen wenno kessayan na ti kapigsa dagiti simtomas ti burtong. Ti panagbakuna ti uneg ti 4 – 7 nga aldaw kalpasan ti pannakaidekket ket makaited ti salaknib ken mabalin nga mabaliwan na ti kapigsa dagiti simtomas ti sakit. Dagiti bakuna ket naaramid kadagiti 'virus' nga maawagan vaccinia, tulungan na ti bagi nga makapatubo kadagiti pangsanay ti burtong.

Smallpox virus, smallpox lesions and antibiotic vial photos courtesy Public Health Image Library, Center for Disease Control and Prevention.

Ilocano

Kasano nga ammum no sika ket naidarang (exposed)?

Gapu ta ti burtong ket saanen nga agtutubo nga sakit, pannakaadda ti sakit ket makunan nga bunga ti bioterorismo nga ataki. No adda ka iti lugar no sadino nga napasamak ti pannakaibulos ti burtong wenno naidenna ka iti maysa nga addaan simtomas ti burtong, mabalin nga naidarang kan.

Ania ti aramidem no naidarang ka ti burtong?

Kessayam ti pannakidenna m kadagiti dadduma. Sapulem nga nadaras ti medisina kas iti doctor. Tapno maiyadayo ti mabalin nga pannakainpeksyon dagiti dadduma, umawag ka ti mangnagas wenno ospital sakbay nga mapan ka iti opisina wenno silid ti emerdiensi. No ti pannakaidarang ket napasamak iti uneg ti 7 nga aldaw, mairekomenda ti panagbakuna.

Kasano ti kinatalged ti bakuna nga burtong?

Ti bakuna nga burtong ti sangkatalekan nga panglaban no sika ket naidarang ti 'burtong virus'. Siasinuman nga naidarang ti burtong uray ania pay ti estado ti salun-at na ket maitdan ti bakuna ti burtong gapu ta ti risgo nga nakakadua iti burtong nga sakit ket napigpigsa nga adayo ngem kadagiti naikkan ti bakuna.

Dagiti kadi dengwen wenno sabsabali nga ayup ket makaala met ti burtong?

Dagiti laeng songgo ti mabalin nga makaala ti burtong.